

Norges Svalbard- og Ishavs-undersøkelser
Meddelelse nr. 32

Særtrykk av Norsk Geografisk Tidsskrift, Bind V, Hefte 8, 1935

ANDERS K. ORVIN
NORGES SVALBARD OG ISHAVS-
UNDERSØKELSERS EKSPEDISJONER
I ÅRENE 1934 OG 1935

A. W. BRØGGERS BOKTRYKKERI A/S - OSLO

NORGES SVALBARD- OG ISHAVS- UNDERSØKELSERS EKSPEDISJONER I ÅRENE 1934 OG 1935

AV

ANDERS K. ORVIN

Sommeren 1934 blev der ikke utsendt nogen ekspedisjon til Svalbard, men to ekspedisjoner til Østgrønland for å skifte mannskap på Myggbukta og Torgilbu meteorologiske stasjoner, samt fangstmenn på en rekke fangststasjoner i Nordøstgrønland. Også i 1935 blev der utsendt to ekspedisjoner til Østgrønland i samme hensikt. Dette år blev der dessuten utsendt en oplodningsekspedisjon til Svalbard og en til Davisstredet. Jeg skal gi en kort oversikt over disse ekspedisjoners forløp¹.

Ekspedisjonen til Nordøstgrønland 1934.

Vinteren 1934—35 var der fire norske fangstekspedisjoner på Nordøstgrønland, nemlig fire mann av sysselmann Helge Ingstads ekspedisjon på sydsiden av Kong Oscars Fjord, seks mann, hvorav en telegrafist, for Arktisk Næringsdrift A/S i området fra Frans Josefs Fjord til Claveringfjorden, Sigurd Tolløfsens ekspedisjon på fem mann fra Claveringfjorden til Ardencaplefjorden og John Giævers ekspedisjon på fem mann fra Ardencaplefjorden til Dovebukta.

Ingstads, Tolløfsens og Giævers ekspedisjoner skulde hentes hjem, der skulde en telegrafist og en fangstmann til Myggbukta, og en ekspedisjon fra Sunnmøre, Suløya Grønlandsekspedisjon, skulde ha to mann på nordsiden av Claveringfjorden og to mann syd for Kong Oscars Fjord.

M/K *Sælbarde*n av Ålesund, som disponeres av Elling Aarseth & Co, og som blev ført av skipper P. Andresen, blev leiet for å utføre denne utskiftning, samt for å bringe ny forsyning av kull, proviant etc. til stasjonene.

¹ Der henvises til kartene over Nordøstgrønland i dette tidsskrifts bind III, hefte 5—8, side 370 og bind V, hefte 2, side 73, samt til kartene over Sydøstgrønland i bind IV, hefte 5, side 291 og bind IV, hefte 7, side 415.

Den 29. juli forlot *Sælbarden* Ålesund og gikk til havs ved Ona, men fikk så sterk bris at den måtte returnere inn til Sandøy for å ordne dekkslasten. Neste morgen stod den til havs ved Bjørnsund, passerte øst for Jan Mayen den 2. august og kom den 4. over midnatt til iskanten på $74^{\circ} 3'$ n. br. og $16^{\circ} 10'$ v. l. Farten gjennom isen foregikk delvis i tåke og tett is, men tok allikevel bare ett døgn. Den 5. august blev halvparten av Suløya Grønlandsekspedisjons utstyr losset på Kapp Herschel, hvor Herman Andresen og Nils Hanken gikk i land for å fange ved ytre del av Clavingfjorden og langs kysten opover til Kuhnøya. De følgende dager losset fartøiet materialer, kull og proviant for Arktisk Næringsdrift A/S på Revet og Krogness innerst i Clavingfjorden og kom den 8. august, etter å ha passert nokså tett is nord for Hold with Hope til Myggbukta, hvor telegrafist Henry Haug og fangstmann Walter Molt gikk fra borde. Telegrafist Johan Holm, som skulde være med hjem, kom ombord her. Man losset også en hel del kull og proviant. Dagen etter gikk skibet innover Frans Josefs Fjord og losset de to følgende dager brensel, olje, proviant og trematerialer ved Giævertun på Strindberglandet og ved Hoelsbu i Moskusoksefjorden. Man gikk så utover fjorden igjen og losset den 11. august diverse varer ved Kapp Humboldt. Derfra gikk turen gjennom Sofiasundet til Ellaøya, hvor man la i land materialer til tre bistasjoner som skulde bygges i Kempefjorden og Antarcicsundet.

Sælbarden stod nu sydover gjennom Kong Oscars Fjord til Sunnmørsheimen på Kapp Petersens og til Antarcichamna, hvor man den 13. og 14. august førte i land resten av Suløya Grønlandsekspedisjons utstyr. Fangstmennene Peder og Karsten Sulabak gikk fra borde her, mens de fire mann av Ingstads ekspedisjon kom ombord med fangst og en del utstyr. *Sælbarden* stevnet nu atter nordover Kong Oscars Fjord og Sofiasundet, anløp Kapp Humboldt for post og denne stasjons vinterfangst, fortsatte over munningen av Frans Josefs Fjord, hvor en planke av ishuden blev reparert mens fartøiet blev krenget over på siden, og kom på grunn av tett tåke først den 17. til Myggbukta, hvor en del varer blev bragt i land dagen etter. *Sælbarden* gikk så nordover til Kapp Herschel, hvor to mann tilhørende Tolløfsens ekspedisjon kom ombord med fangst og utstyr. Videre nordover til Kuhnøya var der ingen isvanskeligheter. Ved Sigurdshim på Kuhnøya blev der tatt ombord to mann av Tolløfsens ekspedisjon med deres fangst. Herfra fortsatte skibet nordover til Giævers hovedstasjon Jonsbu, hvor man ankom om kvelden den 21. august. Etter at Giæver og

Fig. 1. John Giævers hovedstasjon Jonsbu i Petersbukta.
John Giæver fot. medio mars 1933.

John Johnsen var kommet ombord med fangst og utstyr fortsatte man videre nordover neste morgen. Mellem Shannon og Hochstetter Forland møtte man atter isen, som blev stadig tettere nordover og til slutt gikk over i vinteris som lå mellem isfjell som var grunnstøtt på 10—15 favner. Ved middagstid nådde man Giævers nest nordligste hovedstasjon, Ottostrand, i Rosenneathbukta, hvor også Ole Sivertsen hadde møtt op med sin fangst fra den nordligste hovedstasjon Olestua ved Påskeneset. Her kom Otto Johnsen, Ole Sivertsen og Ove Høegh ombord med sin fangst, og dermed var alle som skulde være med hjem til Norge kommet ombord. Der lå ennu igjen en del gods nord ved Påskeneset, og *Sælbarden* forsøkte derfor å komme dit nord, men måtte vende om ved Haystack da isen videre nordover var ubrutt. Det var nu så kaldt at der frøs skjellis mellem flakene om natten.

Den 23. august blev kursen satt sydover og like over middag passerte man Pendulumøya. Herfra gikk man mot sydøst ut gjennom isen. Neste morgen blev der nogen timers stans for tett is, men allerede om kvelden den 24. august var *Sælbarden* 80—90 kvartmil av land. Skibet blev gjort sjøklart på $73^{\circ} 40'$ n. br. og $14^{\circ} 20'$ v. l., og kl. 2. om morgenen den 25. passertes iskanten.

Den 27. blev tre medlemmer av Mr. Bird's Cambridge ekspedisjon tatt ombord i Hvalrossbukta på Jan Mayen for å følge med til Norge.

Sælbarden gikk inn Vestfjorden den 2. september og kom til Tromsø samme kveld. Her blev det meste av fangsten losset og de fleste fangstmenn forlot fartøiet. Nogen av dem blev dog med fartøiet sydover til Ålesund, hvor man ankom den 9. september.

Vinteren 1934—35 var der to norske fangstekspedisjoner på Nordøstgrønland, nemlig syv man for Arktisk Næringsdrift A/S og fire mann for Suløya Grønlandsekspedisjon. Arktisk Næringsdrift hadde sine folk fordelt på følgende måte: Fangstlederen Elliv Herdal og telegrafist Henry Haug i Myggbukta, Magne Råum og Ole Kløkset på Kapp Humboldt på Ymerøya, Johan Listhaug og Walter Molt på Hoelsbu i Moskusoksefjorden og Gerhard Antonsen på Revet i Claveringfjorden. Antonsen hadde de to foregående år fanget for Tolløfsens ekspedisjon på samme sted. Suløya Grønlandsekspedisjons fire mann var fordelt sådan: Herman Andresen og Nils Hanken på Kapp Herschel og Peder og Karsten Sulabak på sydsiden av Kong Oscars Fjord.

Foruten nordmennene var der denne vinter 12 dansker og eskimoer i denne del av Nordøstgrønland. Av andre fartøier vites kun *Gustav Holm* å ha vært inn til kysten nordenfor Scoresbysund sommeren 1934.

Ekspedisjonen til Sydøstgrønland 1934.

Sommeren 1934 skulde radiobestyrer Anders Feyling og Severin S. Brandal, som var blitt satt bort til Torgilsbu av *M/S Signalhorn* i 1933, hentes hjem, og radiobestyrer John Thorstensen, kokk Arne Dobloug og altmuligmann Sigvald S. Brandal skulde der bort for å passe stasjonen den følgende vinter.

For å foreta denne omskiftning og samtidig føre bort ny forsyning av proviant, brensel m. m. blev *M/K Brandal*, skipper S. Engeset, reder Martin Karlsen, Brandal, sendt fra Brandal i Sunnmøre den 9. august 1934. Skibet anløp både Akureyri og Reykjavik på Island, hvorfra det fortsatte først den 21. august. Man nådde Sydøstgrønland ved Skjoldungen den 24. og holdt derfra sydover langs landet mellom isfjell og delvis tette drivisbelter. Syd for Kapp Tordenskjold på 61° 25' n. br. var der isfritt. Ekspedisjonen nådde Torgilsbu den 26. august og brukte tre dager til lossingen. Den 29. fisket man et par tønner sjørøie på not og besøkte dagen efter den norske stasjon Mortensberg i den annen fjord nord for Torgilsbu, hvor der blev fisket fire tønner sjørøie. Skibet gikk så atter til Torgilsbu hvorfra man tiltrådte hjemreisen den 2. september, anløp på veien Tingmiarmiut og

Fig. 2. Olestua, Giævers nordligste hovedstasjon ved Påskeneset.
John Giæver fot. mai 1933.

den norske stasjon Vogtsbu i Umanak og kom til Ålesund den 20. september.

Torgilsbu blev denne sommer også besøkt av *M/S Signalhorn* av Brandal, skipper Johs. Aksnes. Dette fartøi hadde bragt den britiske Shackleton-Humphreys Oxford University Ellesmere Land Expedition til Etah i Nordgrønland.

Av andre fartøier som besøkte den sydlige del av Østgrønland denne sommer kan nevnes Den Grønlandske Handels skib *Gertrud Rask* og Charcots *Pourquoi pas?* som besøkte Scoresbysund og Angmagssalik, det islandske fartøi *Njáll* med en italiensk ekspedisjon under grev Bonzi var i Scoresbysund, og den engelske tråler *Jacinth* hentet Lindseys ekspedisjon i Angmagssalik.

Oplodningstoktet til Svalbard 1935.

Den eldre oplodning ved Svalbard blev væsentlig utført i fjordene og langs kysten av hensyn til skibsfarten, mens der lengere til havs bare blev tatt enkelte loddskudd i forbindelse med oceanografiske snitt. I de siste år er der også blitt utført store oplodningsarbeider på bankene omkring Bjørnøya av hensyn til fisket. Nu, da der også drives fiske i større målestokk vest for Spitsbergen, er det selvsagt av den største

interesse å få et nøiaktig kjennskap til bankene ut for Spitsbergens vestkyst. Den Norske Stat bevilget derfor penger til oplodning i disse farvann sommeren 1935.

Som oplodningsfartøi blev leiet D/S *Veslekari*, reder Elling Aarseth, Ålesund, skipper Johan Olsen. *Veslekari* er utstyrt med ekkolodd av type British Admiralty Magneto Striction Recorder M. S. III.

Planene for oplodningsarbeidet blev utarbeidet av Norges Svalbard- og Ishavs-undersøkelser og Fiskeridirektoratet i Bergen. Fiskerikon-sulent Thor Iversen har i en rekke år drevet fiskeforsøk i disse farvann, og han sitter derfor inne med et første hånds kjennskap til forholdene. Hans store erfaring både med hensyn til fiske i sin almindelighet og til de stedlige forhold var av den største betydning både for utarbeidelsen av planene og for fastsettelsen av kartets målestokk, utstrekning og format. Våre sjømålere hadde også anledning til å konferere med hr. Iversen på Svalbard.

Kaptein Erling Kjær, med assistanse av hydrograf Odd Bostrøm, skulde utføre oplodningen den første del av sommeren. De reiste nordover med fartøiet, som forlot Ålesund den 3. juni og kom til Tromsø den 6. Her blev 126 fat olje lastet inn for Ny-Ålesund. Skibet gikk fra Tromsø den 8., møtte isen på $74^{\circ} 59'$ n. br. og $16^{\circ} 20'$ ø. l. og fulgte iskanten til ut for Bellsund den 11. Etter å ha tatt kull i Longyearbyen begynte Kjær oplodningen utenfor Prins Karls Forland den 13. juni. Han fortsatte i den følgende tid oplodningen nordover ved å opta profiler i øst-vestlig retning til ut for eggen. Den 3. juli måtte han avslutte arbeidet og gå til Adventfjorden for å reise hjem, da hans permisjon utløp.

Lodningen blev så fortsatt av kommandørkaptein A. Hermansen, som reiste op med *Lyngen* og overtok *Veslekari* i Longyearbyen den 9. juli. Da *Lyngen* passerte strekningen mellom Bjørnøya og Sørkapp de 8. juli lå isen 60 kvartmil av Sørkapp og 50 kvartmil av Bellsund; men den rundet av nordover, så fartøiet kunde gå rett inn Isfjorden.

Veslekari hadde foretatt kjelesjau og vannfylling og var klar til å fortsette oplodningen. Været blev imidlertid så dårlig at arbeidet først kunde begynne den 17. Hermansen loddet nu sydover fra Prins Karls Forland. Den 25. juli var han en tur inn til Grønfjorden. Her lå da seks fiskeopkjøpere og 50 fiskefartøier. Der var blitt fisket torsk helt op til Danskeøya, men utbyttet var gjennomgående dårlig. Der deltok ialt omkring 200 fartøier med 1500 mann i fisket. Utbyttet var ca. 4 500 tonn kveite, torsk og hyse til en verdi av omkring 1,2 mill. kroner.

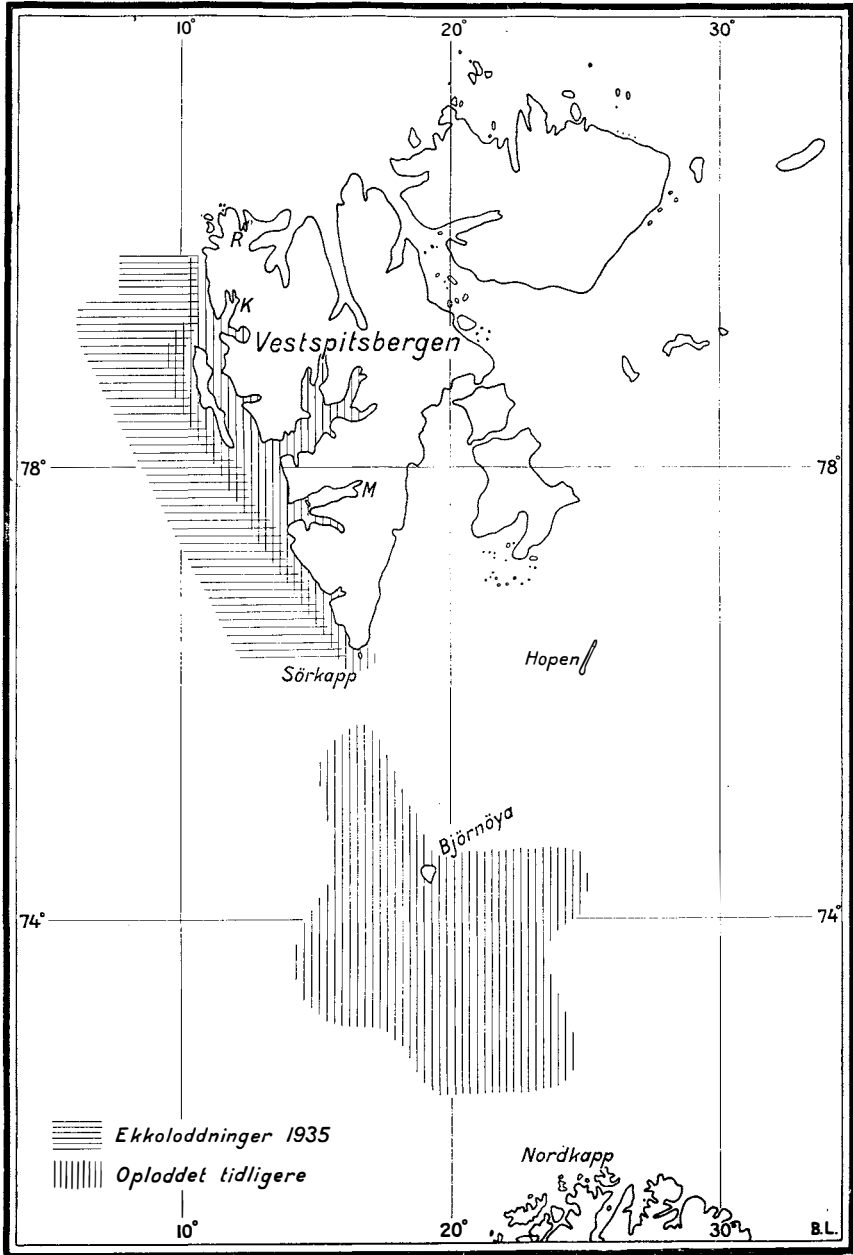

Fig. 3. Kart som viser de oploddede områder ved Svalbard.

Hermansen opplyser at under oplodningen utenfor Bellsund passerte man adskillige sildestimer. Lodningen blev fortsatt ned til Sørkapp og der blev også tatt en del mellempfiler nord ved Krossfjorden. Den 10. august måtte Hermansen reise sydover, og oplodningen blev da overtatt av Bostrøm, som også hadde vært Hermansens assistent. Han fortsatte med å opta mellemlinjer til den 17. august, da *Veslekari* fikk ordre om å gå til Longyearbyen for å gjøre sig klar til en tur til Nordøstgrønland for å skifte ut D/S *Buskø*, som forgjeves hadde forsøkt å komme gjennom isen.

Oplodningen foregikk på den 350 kilometer lange strekning fra Hamburgbukta til Sørkapp. Der blev tatt 51 øst—vestgående profiler med op til 100 km's avstand fra kysten. Den samlede lengde av profiler som blev gått op med ekkoloddet var 1860 nautiske mil. Ekkoloddet tar automatisk et loddsudd med ca. 1 1/2—3 sekunders mellomrum, varierende efter dybden og optegner profilet av bunnen. Av og til stoppet man og tok bunnprøve med almindelig lodd.

Ekkolodningen betegner et meget stort fremskritt fra den gamle oplodningsmetode, da den er meget raskere og gir langt nøiaktigere resultater.

Resultater av sommerens oplodning vil bli utgitt i et nytt kart i målestokk 1: 350 000, som omfatter Spitsbergens vestkyst og bankene mellom kysten og dyphavet.

Hydrografisk ekspedisjon til Davisstredet 1935.

Den Norske Stat bevilget i 1935 penger til utsendelse av en hydrografisk ekspedisjon til Davisstredet i forbindelse med en fiskeriekspedisjon som skulde utsendes av firmaet Bogen & Johnsen, Oslo, da man mente at det var av den største interesse for de norske fiskerier å få et grundigere kjennskap til de delvis ennu lite kjente fiskebanker i disse farvann. Det blev sluttet en kontrakt mellom Norges Svalbard- og Ishavs-undersøkelser og ovennevnte firma, og i henhold til denne blev det installert ekkolodd i dette selskaps skib *Korsvik*, som også skulde medta en hydrograf. Ekkoloddet var av type British Admiralty Magneto Striction Recorder M. S. III.

Planen for ekspedisjonen blev utarbeidet av Norges Svalbard- og Ishavs-undersøkelser sammen med Fiskeridirektoratet i Bergen.

Korsvik avgikk fra Ålesund den 7. mai. Som hydrograf medfulgte kommandørkaptein Rolf von Krogh, som i flere år har foretatt oplod-

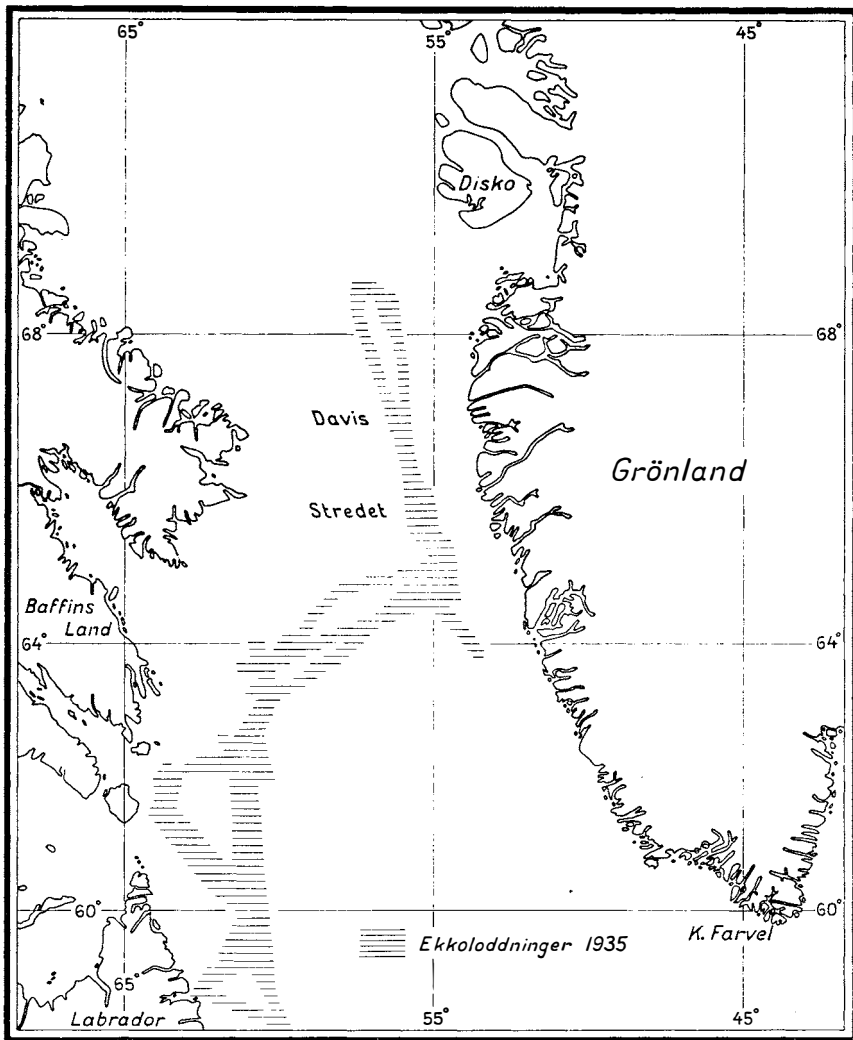

Fig. 4. Kart som viser de norske oplodninger i Davisstredet 1935.

ninger på Svalbard og Nordøstgrønland. Det skulde også foretas meteorologiske observasjoner, og disse skulde hver dag sendes til Meteorologisk Institutt i Oslo. Dessuten skulde der samles inn flest mulige opplysninger om fiskeriene i Davisstredet.

Foruten moderskipet *Korsvik* deltok skibene *Koralen*, *Polartind*, *Brandal*, *Holmen* og *Vårliv*. Ekspedisjonen kom til fiskefeltet den 23. mai, og begynte straks å fiske på Lille Hellefiskebanke rett ut for

Bananbanken. Efter hvert flyttet skibet nordover og kom den 4. juni til Store Hellefiskebanke sydvest for Disko, men da fisket her var dårlig gikk man atter sydover til Lille Hellefiskebanke og fisket der til den 15. juni, da kursen blev satt tvers over Davisstredet til ut for Baffins Land. Mens det ut for Vestgrønland ikke var tegn til is, var det en mengde is under kysten av Baffins Land. Imidlertid var det heller ikke rart beventd med fisket der, hvorfor skibet allerede den 25. juni returnerte til Lille Hellefiskebanke.

Den 1. juli blev kursen atter satt vestover til Baffins Land, hvor man drev fiske til den 14. juli. Da det her fremdeles var meget is og lite fisk, stod man sydover til sydsiden av Hudsonstredet og fisket på nordkysten av Labrador, men med dårlig resultat. Derpå fisket man 20 mil øst av Resolutionøya til 31. juli, da skibet gikk sydover til Saglek Bay, hvor det fra 4. til 6. august tok inn kull fra D/S *Bestikk* av Oslo. Man fisket så atter på begge sider av Hudsonstredet til 18. august, da skibet atter gikk til Saglek Bay og tok inn kull.

Ekspedisjonen fortsatte så å fiske på sydsiden av Hudsonstredet til den 25. august, og på nordsiden fra 30. august til 8. september. Derpå gikk den over til Grønlands vestkyst, hvorfra hjemreisen tiltrådtes den 20. september med ankomst til Ålesund den 30. september. Resultatet var 280 tonn frossen kveite av utmerket kvalitet.

Vær- og fangstforholdene var bra til midten av juni, men senere var det dårlige isforhold som vanskeliggjorde fangsten. Ved Labrador var det tett pakkis til 8. august, så man ikke kunde komme inn til bankene. Året i forveien var det helt isfritt i juli måned. Isvanskelighetene skyldtes særlig vestlig vind som drev isen ut fra land.

Von Krogh benyttet ekkoloddet så å si kontinuerlig under skibets fart, samt optok loddskudd med en liten Lucas loddemaskin fra skibets dory, når dette lå til ankers. På disse turer gikk han med motordoryen op til 15 nautiske mil fra fartøiet, men var plaget av tåke nesten på hver tur. *Korsvik's* 31 ankerplasser blev bestemt ved omhyggelig utførte observasjoner av solen.

Der blev i alt inntegnet 300 favners dybdekurve på en strekning av ca. 520 nautiske mil, oploddet med ekkoloddet en distanse på ca. 2760 mil og med doryen ca. 225 mil.

Mens det er et utpreget landdyp langs Vestgrønlands kyst, kunde man ikke påvise noget landdyp langs Baffins Land og Labradorkysten. Bunnen går her ut i en typisk hylle, som er forholdsvis grunn og hvis kant løper parallelt med kysten. Den faller bratt av mot de store havdyp.

D/S Buskø's og D/S Veslekari's tur til Nordøstgrønland 1935.

Av de nordmenn som overvintret på Nordøstgrønland 1934—35 skulde de fire mann som tilhørte Suløya Grønlandsekspedisjon være der en vinter til, mens alle Arktisk Næringsdrifts overvintreere skulde hjem med undtagelse av Gerhard Antonsen, som vilde fortsette på Revet den fjerde vinter i trekk.

D/S *Buskø* av Ålesund blev leiet for å føre de nye overvintreere med utstyr til Grønland og ta de andre tilbake. Fartøiet disponeres av Elling Aarseth & Co., og førtes av Johannes Myklebust. *Buskø* gikk fra Ålesund den 27. juli med full last av kull og proviant, samt følgende personer som skulde overvintre på Grønland: Radiotelegrafist Johan Holm, fangstleder, ingeniør Finn Framnes Hansen, arkeolog og fangstmann Søren Richter, fangstmennene Levin Winther, Ole Sivertsen og Johan Johansen.

Den 1. august passerte de i skodde omkring 20 kvartmil vest av Jan Mayen og fikk snart etter forbindelse med det danske ekspedisjonsfartøi *Godthaab* og Tromsøskuten *Nordkap II*, som begge forsøkte å komme inn gjennom isen. Den 3. august kom *Buskø* til iskanten på omkring 72° n. br. Man fulgte iskanten nordover til $74^{\circ} 30'$, og her gikk så fartøiet inn gjennom isen, som til å begynne med var nokså åpen, men snart blev så tett at det var meget vanskelig å komme frem.

Den 4. var man på $73^{\circ} 49'$ n. br., og kunde se land. Man passerte *Nordkap II* som lå i tett is. Neste dag fikk *Buskø* anmodning fra dette fartøi om å vente så de kunde gå sammen innover, og kl. 3 om morgenen den 6. august nådde *Nordkap II* inn til *Buskø*. *Nordkap II* hadde ødelagt propellstyringen så den ikke kunde gå akterover. Isen var nu meget tett, og samtidig satte skodden inn. Det gikk sakte innover, og man både halte sig frem med vinsjen og brukte dynamitt. Til slutt blev skibet stanset av ubrutt is. Framnes Hansen opplyser at isen bare bestod av store florer av vinteris, mens den vanlige polarbaks med dyptgående isfotter ikke var å se nogensteds. Den 8. var de nådd 30 kvartmil sydøst av Hvalrossøya. Da det var umulig å komme nærmere land, arbeidet *Buskø* sig sydover. Man måtte atter benytte vinsj og dynamitt for å komme ut av isen. Den 14. var fartøiet bare et par kvartmil fra iskanten i svak dønning på $72^{\circ} 50'$ n. br. *Nordkap II* lå da langt innenfor, og *Godthaab* lå fast fem kvartmil innenfor iskanten noget lengere nord.

Buskø kom ut av isen den 15. og gikk nordover til den møtte *Godthaab*, som var kommet ut samtidig med *Buskø*. Danskene hadde ved hjelp av flyvemaskin fått god oversikt over isen. Det var store florer overalt fra Shannon til nordsiden av Claveringfjorden og noget åpnere is lengere syd.

Buskø lå nu i tåke ved iskanten til den 18. august, da man atter gikk inn i isen på ca. 73° n. br. Omkring 11 kvartmil fra iskanten måtte fartøiet atter stanse på grunn av tåke og tett is. Det hadde vært godt vær med noget vestenvind disse dagene, så isen var blitt noget mere åpen. Der var mange bjørn på florene og en blev også skutt.

Den 19. fikk kapteinen telegram fra rederiet om at *Veslekari*, som da lå under Spitsbergen på oplodning, hadde fått ordre om å gå til assistanse, og dagen efter fikk man beskjed om å møte dette fartøi ved iskanten, forat *Veslekari* kunde ta ombord lasten og gå inn til Grønland, mens *Buskø* skulde gå ut på håkjerringfiske. En tid efter gikk også fartøiet utover, til det om kvelden den 20. august fikk dønning nær iskanten. Det blev liggende i snetykke, og da det samtidig blåste op til storm gikk man atter inn i isen omtrent samme vei. Isen slakket og man fortsatte mot land i en stor nydannet råk med en svær isflore på styrbord side. Det var tåke, sneyr og sterk kuling, men innover bar det helt til kl. 2 natt til den 21. august, da man måtte fortøie ved et flak og se tiden an mens stormen og snekavet raste. I løpet av dagen løiet det av, og den 22. august om morgenen, da været blev siktbart, lå fartøiet bare 10 kvartmil fra Kapp Herschel, men helt fast. Det kom imidlertid løs om formiddagen, og kl. 13.30 ankret *Buskø* op ved Kapp Herschel.

Efter å ha losset en del saker til Suløya Grønlandsekspedisjon fortsatte man innover Claveringfjorden og kom til Revet om morgenen den 23. Her blev det losset kull og proviant, hvorpå turen fortsattes til Krogness, hvor det blev losset varer til Arktisk Næringsdrift den 24. Denne dag mottok kapteinen en telegrafisk anmodning fra kaptein Vedel på *Godthaab* om å gå til den danske stasjon Sandodden i Tyrolerfjorden med telegrammer angående fire dansker som var i nød nordpå. På turen utover fjorden gikk *Buskø* innom den danske stasjon Eskimonæs, hvor man fikk vite at der endnu ikke var sendt nogen underretning til Sandodden, hvorfor man lovet å bringe telegrammene dit. Da *Buskø* var kommet ut til Kapp Mary kom der anmodning fra kaptein Vedel om å gå til Kapp Berlin for å berge de fire danske fangstmenn, hvorav to var syke.

Fig. 5. D/S Buskø i isen.

De fire dansker det her er tale om var filmfotograf Leo Hansen og fangstfolkene Christian Jensen, Henry Larsen og Chr. Sørensen. De drog i båt fra Hochstetter Forland med Eskimonæs som mål, men ut for Kapp Berlin fikk de snestorm fra øst som klemte båten fast i isen, så de blev liggende der fra 20. til 26. august. De måtte til slutt, efter å ha sendt ut radiomeddelelser og anmodet om hjelp, forlate båten å gå over isen inn til Kapp Berlin, hvor der er en norsk fangsthytte. Jensen var syk av skjorbuk. De var da uten proviant og i en nokså prekær situasjon. Det var omkring 6 norske mil å gå sydover til den nærmeste bebodde norske stasjon Kapp Herschel, men på veien finnes flere norske fangsthytter.

Efter ytterligere telegramveksling mellem fartøiene, hvori kaptein Vedel anmodet *Buskø* om å ta Leo Hansen og Chr. Jensen med hjem til Norge, avbrøt *Buskø* sitt arbeide efter den oprinnelige plan og gikk samme dag til Sandodden, hvor man avleverte telegrammer til de der-værende dansker Niels Hansen og Aage Hansen. Skibets kaptein uttaler selv under sjøforklaringen, at man gikk til undsetning efter å ha drøftet situasjonen ombord og på tross av de små utsikter for å kunne fullføre den oprinnelige rute.

Derpå blev kursen satt for Kapp Herschel, men på veien ut blev fartøiet overfalt av en storm fra nordøst, så man måtte gå op under land og ankre med begge ankrene og fire til fem lås kjetting ute;

men selv med halv fart i maskinen drev skuten allikevel med ankrene. *Buskø* søkte da havn under Kapp Mary til stormen gav sig. Samtidig holdt *Veslekari*, som vi skal høre nedenfor, på å bli skrudd ned ut for Hold with Hope og sendte ut SOS-signaler. Norges Svalbard- og Ishavs-undersøkelser meddelte derfor *Buskø* at videre redningsarbeide måtte organiseres fra kontoret, da fartøiet sannsynligvis måtte forsøke å komme *Veslekari* til hjelp. Dette blev meddelt kaptein Vedel, som så telegrafisk bad Marineministeriet i Kjøbenhavn om å henvende sig til Norges Svalbard- og Ishavs-undersøkelser. Dette kontor mottok så følgende telegram fra Marineministeriet: »Anmoder om at der gives *Buskø* Tilladelse til fortsat at medvirke ved Forsøk paa Undsætning af nødstedte danske Fangstfolk ved Kap Berlin. Marineministeriet, København.« *Buskø* og *Veslekari* fikk derpå ordre fra Norges Svalbard- og Ishavs-undersøkelser om å gjøre alt hvad de anså for ansvarlig for undsetningen.

Den 26. august kom fartøiet til Kapp Herschel; men isen var nu presset så tett mot land at det ikke klarte å forsere sig nordover. Man forsøkte allerede samme dag å komme nordover mellom isen og land med en motorbåt som tilhører fangststasjonen på Kapp Herschel, men måtte gjøre vendereise da den friske kuling satte for stor sjø for denne båt.

Neste dag, den 27. august, gikk Framnes Hansen, styrmann Sverre Moldskred, Johan Johansen og Herman Andresen, som i flere år har fanget nordover denne kyst og er lokalkjent her, nordover med en stor dory som *Buskø* hadde med fra Ålesund. De provianterte for fire døgn og tok med en liten båt samt en kjelke for å kunne trekke over isen. De kom uten hindringer helt op til fangststasjonen Falkberget, som ligger en mils vei sønnenfor Kapp Berlin. Med motorbåten kunde de gå mellom land og drivisen som stod på grunn. Ved Falkberget møtte de fast is. Mens de skulde gjøre sig klar til å dra videre med den lille båt, som kunde trekkes over isen, fikk de se de fire dansker på land. De kom da gående sydover. De kom ombord i doryen, som straks gikk tilbake til Kapp Herschel. Hele turen tok 17¹/₂ time. Danskene hadde under stormen bodd i huset på Kapp Berlin, hvor de også hadde funnet en del proviant.

Den 28. blev Larsen og Sørensen hentet til Sandodden av en dansk motorbåt.

Buskø bauget sig frem innover fjorden i tett is til Kapp Mary og ned til Jacksonøya på sydsiden av fjorden, hvor der forgjeves blev

gjort forsøk på å komme sydover langs kysten, både gjennom sundet og på yttersiden av øia. Der var lite kull igjen ombord og man torde ikke risikere å gå ut i isbaksen, for om mulig å komme inn igjen til Myggbukta. Det blev derfor bestemt at alt som skulde til stasjonene lengere syd skulde losses inne i Claveringfjorden og i Loch Fine hvorfra varer kan transporteres over land til Myggbukta. Den 31. august opgav man videre forsøk på å komme sydover og gikk inn til Revet og Krogness, hvor en del kull og proviant blev losset. Leo Hansen og Chr. Jensen blev midlertidig satt i land på Eskimonæs. Det blev bestemt at Ole Sivertsen skulde bo på Krogness og Johansen på Revet sammen med Antonsen. Framnes Hansen, Holm, Winther og Richter skulde bo på Myggbukta meteorologiske stasjon.

Den 1. september fortsatte *Buskø* inn til Straumen i Loch Fine, hvor en del kull blev losset. Mens man lå her kom *Veslekari* inn fjorden og op på siden av *Buskø*.

Veslekari måtte, som vi har hørt, avbryte oplodningstoktet under Spitsbergen for å gå til Grønland og avløse *Buskø*. Det var meningen at fartøiene skulde møtes ved iskanten og at *Buskø's* last og passasjerer her skulde føres ombord i *Veslekari*; men da isforholdene forandret sig gikk *Buskø* inn, så da *Veslekari* den 23. lå ut for Claveringfjorden i storm og tåke for å møte *Buskø* var dette fartøi allerede inne i Claveringfjorden. *Veslekari* hadde med fra Spitsbergen en hel del kull og proviant, som det var meningen å legge ned som ekstra depot i Myggbukta, til avbenyttelse dersom isforholdene et annet år skulde bli så vanskelige at der ikke kunde erholdes forbindelse med overvintrerne. Skibet fikk derfor ordre om å gå inn til Myggbukta med disse varer og senere opsøke *Buskø*, så de kunde gå sammen hjem.

Den 24. var skibet 15 kvartmil av Hold with Hope i tett pakket is. Mens man arbeidet sig innover blev fartøiet den 25. utsatt for den ovenfor omtalte storm av nordøst og så sterk isskruing at det sprang lekk og holdt på å synke. Den 26. blev proviant og utstyr tatt ut på isen 12 kvartmil syd for Hold with Hope. Vannet steg så høit at fyrene i maskinen slukket. Det var så vidt man kunde holde skibet flytende på pumpene. Imidlertid la stormen sig efter hvert, og isen slaknet. Da trykket ophørte blev lekasjen mindre. Mannskapet klarte da å pumpe skibet lens. Der blev atter fyrt op i maskinen, alt blev tatt ombord og man begynte å arbeide sig utover igjen: Den 31. august var skibet ved iskanten på ca. 73° n. br. og ca. 17° v. l. Da fartøiet nu viste sig å være nogenlunde tett og man var redd for at *Buskø*

ikke skulde klare å komme ut alene, blev *Veslekari* beordret inn til Grønland igjen, for å gå ut av isen og hjem sammen med *Buskø*. Så sent på året som det allerede var, kunde det bli bruk for gjensidig hjelp. Skibet kom også uten større vanskeligheter inn til Claveringfjorden og møtte, som vi har hørt, *Buskø* i Loch Fine allerede den 1. september. Imidlertid måtte provianten tas med hjem til Norge, da der ikke var passende lagerhus ved bunnen av Loch Fine; men kullene blev losset ved Krogness.

På høivanne gikk *Buskø* gjennom strømmen og inn til bunnen av Loch Fine, hvor den losset en mengde gods. Den var ferdig hermed den 4. september. Dagen efter var vinterfangsten bragt op fra Myggbukta, og de overvintre som skulde hjem, nemlig Herdal, Haug, Råum, Klokset, Listhaug og Molt, var kommet ombord. Den 5. september gikk fartøiet atter ut på høivanne. Stud. ing. Holm Johnsen, som var passasjer med *Buskø*, blev hyret for vinteren av Arktisk Næringsdrift A/S for å kjøre proviant fra Loch Fine over til Myggbukta.

Om kvelden blev Leo Hansen og Chr. Jensen tatt ombord på Eskimonæs, og om natten blev en del proviant, som skulde ha vært levert nede i Kong Oscars Fjord til Peder Sulabak, losset på Kapp Herschel. Kl. 6 den 6. september forlot *Buskø* og *Veslekari* Kapp Herschel med kurs ut av isen. Nyisen var nu allerede flere tommer tykk, men med *Veslekari* foran gikk det fort utover. Senere gikk *Buskø* foran og bauget i østlig til sydøstlig retning, og allerede kl. 13 var dønningen merkbar. Den 7. september var fartøiene klar av isen og kursen blev satt mot Norge. Neste dag var man innom Jan Mayen og tok med post, og den 13. kl. 2 kom fartøiene inn ved Rundø fyr.

Den danske regjering utbetalte i alt 28 860 kroner til fangstfolkene og Arktisk Næringsdrift for tap ved at skibet måtte opgi sin oprinnelige rute og ikke komme ned til de sydlige stasjoner, samt til *Buskø* for tidsspille og for skade pådradd under redningsarbeidet. Videre blev kaptein Myklebust tildelt et gullur, og deltagerne i redningsekspedisjonen med doryen fikk hver sitt sølvbeger. Både ur og begere hadde inskripsjon med takk fra den danske regjering. Det blev også foretatt innsamling til æresgave til redningsmennene av to Oslo-aviser.

Hverken *Godthaab* eller *Nordkap II* kom inn til land, så Grønlandskysten nord for Scoresbysund blev kun besøkt av *Buskø* og *Veslekari* denne sommer.

De danske fartøier *Godthaab* og *Gertrud Rask* kom inn ved Scoresbysund.

Fig. 6. Torgilsbu meteorologiske stasjon.
A. Dobloug fot. 3. mars 1935.

Ekspedisjonen til Sydøstgrønland 1935.

Vinteren 1934—35 overvintret tre mann på Torgilsbu. Av disse skulde telegrafist John Thorstensen og kokken Arne Dobloug hjem, mens Sigvald S. Brandal skulde bo der ett år til. For å foreta omskiftning av folk, samt bringe ned ny forsyning av brensel og proviant avgikk M/S *Signalhorn* fra Brandal ved Ålesund den 11. juli. Fartøiet, som disponeres av Martin Karlsen, Brandal, blev ført av skipper Johs. Aksnes. Den nye telegrafbestyrer Sverre Aaseth og kokk Leif Hals medfulgte fartøiet.

Overreisen foregikk i rusket vær og høi sjø. Den 15. fikk man melding fra Torgilsbu om at der var meget is, men fire dager efter mottok man beskjed om at isforholdene hadde bedret sig. Den 20. juli kom *Signalhorn* til iskanten på 66° n. br. og $30^{\circ} 25'$ v. l. Ved Kapp Dan passerte man en isodde som lå 60 nautiske mil av land, og ved Kapp Møsting møtte man svær isbakse den 22. juli, så fartøiet måtte følge iskanten utover til 60 mil av land. Det passerte gjennom en smal isodde som lå langt til havs ved Griffenfeldts øy, kom så inn i åpent vann, men traff ved Kapp Adelaer atter tett is, så kursen måtte settes SSO i fire timer. Iskanten gikk så mot vest og bredden av drivisbeltet tok litt efter litt av til ca. 10 nautiske mil. Ved Ilivik gikk man gjennom fordelt is kloss under land og kom ved middags-

tid den 23. til Torgilsbu. Fjorden var omtrent isfri og utenfor var det svært få isfjell.

Efter å ha losset kull, proviant og diverse utstyr, samt skiftet mannskap, forlot *Signalhorn* Torgilsbu den 26. juli og anløp Mortensberg. Meningen var å gå inn til hytten i Straumen med kull og for å fiske sjørøie, men skibet kom ikke inn da fjorden var fullpakket av isfjell. Der lå forøvrig 20 sekker kull ved Mortensberg. Etter å ha fylt vann i Grytvika forserte fartøiet sig ut av isen og var om eftermiddagen i åpen sjø. Den 27. juli fulgte man iskanten nordover til Griffenfeldts øy og gikk så inn til Vogtsbu i Umanak, hvor der blev fisket fire tønner sjørøie. Hytten og inventar var i orden. Ekspedisjonen forlot Vogtsbu den 28. juli, fortsatte nordover langs iskanten og kom den 1. august til bankene ut for Storfjorden, hvor man så 13 norske selangere. Telegrafist Thorstensen gikk her ombord i D/S *Isflora*, hvormed han ankom til Brandal den 29. august. *Signalhorn* drev så håkjerring- og kveitefiske til den 2. september og kom til Brandal den 8. september.

Det kan nevnes at den norske selfanger »Quest«, kaptein Ludolf Schjelderup, var inne ved kysten mellem Scoresbysund og Angmagssalik med British East Greenland Expedition, under ledelse av L. R. Wager. Den Grønlandske Handels skib *Gustav Holm* var inn til Angmagssalik, og den danske kutter *Thor*, kaptein Gjersing, med en videnskapelig ekspedisjon ombord, besøkte også Torgilsbu.

NORGES SVALBARD- OG ISHAVS-UNDERSØKELSER

MEDDELELSER:

- Nr. 1. PETERSEN, KARL, *Isforholdene i Nordishavet i 1881 og 1882*. Optrykk av avisartikler. Med en innledning av Adolf Hoel. — Særtrykk av Norsk Geografisk Tidsskrift, b. 1, h. 4. Oslo 1926.
- „ 2. HOEL, ADOLF, *Om ordningen av de territoriale krav på Svalbard*. — Særtrykk av Norsk Geografisk Tidsskrift, b. 2, h. 1. Oslo 1928.
- „ 3. HOEL, ADOLF, *Suverenitetsspørsmålene i polartraktene*. — Særtrykk av Nordmands-Forbundet, årg. 21, h. 4 & 5. Oslo 1928.
- „ 4. BROCH, O. J., E. FJELD og A. HØYGAARD, *På ski over den sydlige del av Spitsbergen*. — Særtrykk av Norsk Geografisk Tidsskrift, b. 2, h. 3—4. Oslo 1928.
- „ 5. TANDBERG, ROLF S., *Med hundespenn på eftersøking etter „Italia“-folkene*. — Særtrykk av Norsk Geografisk Tidsskrift b. 2, h. 3—4. Oslo 1928.
- „ 6. KJÆR, ROLF, *Farvannsbeskrivelse over kysten av Bjørnøya*. Oslo 1929.
- „ 7. NORGES SVALBARD- OG ISHAVS-UNDERSØKELSER, *Jan Mayen. En oversikt over øens natur, historie og bygning*. — Særtrykk av Norsk Geografisk Tidsskrift, b. 2, h. 7. Oslo 1929.
- „ 8. I. LID, JOHANNES, *Mariskardet på Svalbard*. II. ISACHSEN, FRIDTJOV *Tidligere utforskning av området mellom Isfjorden og Wijdebay på Svalbard*. — Særtrykk av Norsk Geografisk Tidsskrift, b. 2, h. 7. Oslo 1929.
- „ 9. LYNGE, B., *Moskusoksen i Øst-Grønland*. — Særtrykk av Norsk Geografisk Tidsskrift, b. 3, h. 1. Oslo 1930.
- „ 10. NORGES SVALBARD- OG ISHAVS-UNDERSØKELSER, *Dagbok ført av Adolf Brandal under en overvintring på Øst-Grønland 1908—1909*. Oslo 1930.
- „ 11. ORVIN, ANDERS K., *Ekspedisjonen til Øst-Grønland med „Veslekari“ sommeren 1929*. — Særtrykk av Norsk Geografisk Tidsskrift, b. 3, h. 2—3. Oslo 1930.
- „ 12. ISACHSEN, GUNNAR, *I Norske Undersøkelser ved Sydpollandet 1929—31. II. „Norvegia“-ekspedisjonen 1930—31*. — Særtrykk av Norsk Geografisk Tidsskrift, b. 3, h. 5—8. Oslo 1931.
- „ 13. *Norges Svalbard- og Ishavs-undersøkelers ekspedisjoner sommeren 1930*. I. ORVIN, ANDERS K., *Ekspedisjonen til Jan Mayen og Øst-Grønland*. II. KJÆR, ROLF, *Ekspedisjonen til Svalbard-farvannene*. III. FREBOLD, H., *Ekspedisjonen til Spitsbergen*. IV. HORN, GUNNAR, *Ekspedisjonen til Frans Josefs Land*. — Særtrykk av Norsk Geografisk Tidsskrift, b. 3, h. 5—8. Oslo 1931.
- „ 14. I. HØEG, OVE ARBO, *The Fossil Wood from the Tertiary at Myggbukta, East Greenland*. II. ORVIN, ANDERS K., *A Fossil River Bed in East Greenland*. — Særtrykk av Norsk Geologisk Tidsskrift, b. 12. Oslo 1931.
- „ 15. VOGT, THOROLF, *Landets senkning i nutiden på Spitsbergen og Øst-Grønland*. — Særtrykk av Norsk Geologisk Tidsskrift, b. 12. Oslo 1931.

- Nr.16. HØEG, OVE ARBO, *Blütenbiologische Beobachtungen aus Spitzbergen*. Oslo 1932.
- „ 17. HØEG, OVE ARBO, *Notes on Some Arctic Fossil Wood, With a Re-description of Cupressinoxylon Polyommatum, Cramer*. Oslo 1932.
- „ 18. ISACHSEN, GUNNAR OG FRIDTJØV ISACHSEN, *Norske fangstmenns og fiskeres ferder til Grønland 1922--1931*. — Særtrykk av Norsk Geografisk Tidsskrift, b. 4, h. 1—3. Oslo 1932.
- „ 19. ISACHSEN, GUNNAR OG FRIDTJØV ISACHSEN, *Hvor langt mot nord kom de norrøne grønlendinger på sine fangstferder i ubygdene*. — Særtrykk av Norsk Geografisk Tidsskrift, b. 4, h. 1—3. Oslo 1932.
- „ 20. VOGT, THOROLF, *Norges Svalbard- og Ishavs-undersøkelsers ekspedisjon til Sydøstgrønland med „Heimen“ sommeren 1931*. — Særtrykk av Norsk Geografisk Tidsskrift, b. 4, h. 5. Oslo 1933.
- „ 21. BRISTOWE, W. S., *The Spiders of Bear Island*. — Reprinted from Norsk Entomologisk Tidsskrift, b. 3, h. 3. Oslo 1933.
- „ 22. ISACHSEN, FRIDTJØV, *Verdien av den norske klappmyssfangst langs Sydøst-Grønland*. Oslo 1933.
- „ 23. LUNCKE, BERNHARD, *Norges Svalbard- og Ishavs-undersøkelsers luftkartlegning i Eirik Raudes Land 1932*. — Særtrykk av Norsk Geografisk Tidsskrift, b. 4, h. 6. Oslo 1933.
- „ 24. HORN, GUNNAR, *Norges Svalbard- og Ishavs-undersøkelsers ekspedisjon til Sydøstgrønland med „Veslemari“ sommeren 1932*. — Særtrykk av Norsk Geografisk Tidsskrift, b. 4, h. 7. Oslo 1933.
- „ 25. ØRVIN, ANDERS K., *Norges Svalbard- og Ishavs-undersøkelsers ekspedisjoner til Nordøst-Grønland i årene 1931—1933*. — Isfjord fyr og radiostasjon, Svalbard. Særtrykk av Norsk Geografisk Tidsskrift, b. 5, h. 2. Oslo 1934.
- „ 26. GRIEG, JAMES A., *Some Echinoderms from Franz Josef Land, Victoriaøya and Hopen*. Collected on the Norwegian Scientific Expedition 1930. Oslo 1935.
- „ 27. MAGNUSSON, A. H., *The Lichen-Genus Acarospora in Greenland and Spitzbergen*. Oslo 1935.
- „ 28. BAASHUUS-JESSEN, J., *Arctic Nervous Diseases*. Reprinted from Skandinavisk Veterinær-Tidsskrift, No. 6, 1935.
- „ 29. I. KOLSRUD, OLUF, *Til Østgrønlands historie*. II. ØSTERMANN, H., *De første etterretninger om østgrønlandingerne 1752*. — Særtrykk av Norsk Geografisk Tidsskrift, b. 5, h. 7. Oslo 1935.
- „ 30. TORNØE, J. KR., *Hvitserk og Blåserk*. — Særtrykk av Norsk Geografisk Tidsskrift, b. 5, h. 7. Oslo 1935.
- „ 31. HEINTZ, A., *Holonema-Reste aus dem Devon Spitzbergens*. — Sonderabdruck aus Norsk Geologisk Tidsskrift, b. 15, Oslo 1935.
- „ 32. ANDERS K. ØRVIN, *Norges Svalbard- og Ishavs-undersøkelsers ekspedisjoner i årene 1934 og 1935*. Særtrykk av Norsk Geografisk Tidsskrift, b. 5, h. 8. Oslo 1935.